

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ТУРИЗМ В УСЛОВИЯХ ПАНДЕМИЙ И КРИЗИСОВ. УРОКИ И СТРАТЕГИИ

А. Г. Цымбал

ТУРИЗМ ЯК СРОДАК «МЯККАЙ СІЛЫ»: ВЫКАРЫСТААННЕ ГІСТАРЫЧНАЙ ПАМЯЦІ Ў ПАЛІТЫЦЫ ПРАСОЎВАННЯ ІМІДЖУ КРАІНЫ

У сучасным свеце, дзе глабалізацыя і інфармацыйныя тэхналогіі фармуюць новыя падыходы да міжнародных адносін, канцэпцыя «мяккай сілы» (soft power), прапанаваная Джозэфам Наем, становіцца ключавым інструментам уплыву дзяржаў і вызначаецца як здольнасць фармаваць перавагі іншых актараў праз прывабнасць, а не прымус і ціск. Культурная спадчына і гістарычная памяць займаюць цэнтральнае месца сярод рэсурсаў «мяккай сілы». Матэрыяльная культурная спадчына, прадстаўленая гістарычнымі помнікамі, музеямі, архітэктурнымі ансамблямі, шырока прызнаецца эфектыўным інструментам дзяржаў для праецыравання пазітыўных нацыянальных наратываў і фарміравання міжнароднага павагі.

Характэрна, што для рэалізацыі «мяккай сілы» можа выкарыстоўвацца не толькі пазітыўная спадчына. Так званая «цёмная спадчына» (аб'екты, звязаныя з трагічнымі падзеямі або канфліктамі) таксама можа быць мабільна-завана для праецыравання «мяккай сілы», прапаноўваючы нюансаваныя гісторыі, якія прыцягваюць глабальную ўвагу і эмпатыю. Такі падыход дазваляе фарміраваць больш шматгранны і аўтэнтчны вобраз краіны, дэманструючы здольнасць грамадства да рэфлексіі і пераасэнсавання складаных гістарычных перыядаў.

Турызм, як адна з найбольш даступных і эмацыйна насычаных формаў міжкультурнага ўзаемадзеяння, адыгрывае важную ролю ў рэалізацыі «мяккай сілы». Асаблівае значэнне ў гэтым кантэксце набывае гістарычная памяць, якая выкарыстоўваецца для фарміравання прывабнага іміджу краіны і ўмацавання яе пазіцыі на міжнароднай арэне.

Турызм, па сваёй сутнасці, з'яўляецца інструментам публічнай дыпламатыі, які дазваляе краінам дэманстраваць сваё культурнае, гістарычнае і прыроднае багацце, фарміруючы эмацыйную сувязь з замежнымі наведвальнікамі. Паводле даследавання Чаравічка (2022), турызм стварае сістэмную прывабнасць рэгіёну або краіны, уздзейнічаючы на эмацыйны кампанент ўспрымання, што робіць яго эфектыўным інструментам «мяккай сілы». Турысты, наведваючы краіну, становяцца міжвольнымі пасламі, распаўсюджваючы свае ўражанні і фарміруючы грамадскую думку аб краіне ў сваіх супольнасцях.

Турызм спрыяе не толькі эканамічнаму развіццю, але і гуманітарнаму збліжэнню народаў. Напрыклад, кітайская ініцыятыва «Пояс і шлях», распачатая ў 2013 г., выкарыстоўвае выязны турызм як сродак пераадолення «мяккай сілы супраціву» ў краінах-партнёрах, умацоўваючы культурныя сувязі і пазітыўнае ўспрыманне Кітая. Аналагічна, краіны з багатай гістарычнай спадчынай, такія як Італія ці Расія, актыўна выкарыстоўваюць турызм для прасоўвання свайго іміджу як цэнтраў сусветнай культуры і гісторыі.

Гістарычная памяць - гэта сукупнасць калектыўных уяўленняў пра мінулае, якія фарміруюць ідэнтычнасць нацыі і яе ўспрыманне знешнім светам. Яна становіцца ключавым рэсурсам у стварэнні турыстычных прадуктаў, якія падкрэсліваюць унікальнасць краіны. Гістарычная памяць выкарыстоўваецца для: стварэння брэнда рэгіёну або краіны; фарміравання эмацыянальнай сувязі; прасоўвання каштоўнасцяў і ідэалогіі.

У савецкі перыяд турызм у СССР быў інструментам прапаганды, які дэманстраваў дасягненні сацыялізму замежным гасцям. Сёння краіны выкарыстоўваюць гістарычную памяць для прасоўвання дэмакратычных каштоўнасцей, талерантнасці або іншых ідэалагічных устаноў.

Сучасныя тэхналогіі, такія як 3D-мадэляванне і віртуальная рэальнасць, пашыраюць магчымасці турызму, заснаванага на гістарычнай памяці. Праекты рэканструкцыі гістарычных гарадскіх ландшафтаў дазваляюць турыстам пагрузіцца ў мінулае, нават калі фізічныя аб'екты страчаны. Такія тэхналогіі робяць гістарычную памяць даступнай для глабальнай аўдыторыі, умацняючы «мяккую сілу» краіны.

Культурна-пазнавальны турызм, заснаваны на гістарычнай памяці, з'яўляецца адным з найбольш папулярных відаў турызму. Індустрыяльны турызм, звязаны з гісторыяй прамысловасці, таксама адыгрывае ролю ў фарміраванні іміджу старапрамысловых рэгіёнаў. наведванне заводаў і музеяў прамысловасці спрыяе паляпшэнню іміджу рэгіёну і прыцягненню інвестыцый.

Дзяржавы актыўна падтрымліваюць турызм як інструмент «мяккай сілы». Маркетынг тэрыторый, які ўключае візуальныя вобразы, гістарычныя наратывы і інфраструктуру, адыгрывае ключавую ролю ў стварэнні прывабнага вобразу краіны.

Італія выкарыстоўвае сваю багатую гісторыю для стварэння іміджу «старажытнага раю». Маркетынг італьянскага іміджу ўключае візуальныя вобразы (напрыклад, Калізей), гістарычныя месцы і развітую інфраструктуру. Гэта дазваляе Італіі пазіцыянаваць сябе як цэнтр сусветнай культуры, прыцягваючы мільёны турыстаў штогод.

У Расіі гістарычная памяць актыўна выкарыстоўваецца ў ваенна-гістарычных фестывалях і рэканструкцыях, актыўна фармуе вобраз Расіі як краіны з гераічным мінулым. Расія актыўна выкарыстоўвае гістарычную

памяць аб Вялікай Айчыннай вайне як ключавы элемент сваёй «мяккай сілы». Мемарыяльны комплекс на Паклоннай гары ў Маскве, Мамаеў курган у Валгаградзе, Піскароўскія могілкі ў Санкт-Пецярбургу не толькі прыцягваюць унутраных турыстаў, але і становяцца аб'ектамі міжнароднага турызму, асабліва з краін былога СССР і Усходняй Еўропы. Парады перамогі, якія праводзяцца штогод, таксама ператварыліся ў важную падзею, якая прываблівае міжнародную ўвагу.

Кітай выкарыстоўвае турызм для прасоўвання ініцыятывы «Пояс і шлях», робячы акцэнт на культурнае збліжэнне. Наведванне гістарычных аб'ектаў, такіх як Вялікая Кітайская сцяна, суправаджаецца наратывамі пра веліч кітайскай цывілізацыі, што ўзмацняе «мяккую сілу» Кітая. Асаблівай увагі заслугоўвае феномен «чырвонага турызму» - наведвання месцаў, звязаных з гісторыяй Камуністычнай партыі Кітая і рэвалюцыйнай барацьбой.

Такія месцы, як Яньань (база КПК падчас Грамадзянскай вайны), Цзінганшань (калыска кітайскай рэвалюцыі), маўзалеі Мао Цзэдуна, музеі рэвалюцыі – сталі аб'ектамі не толькі ўнутранага, але і міжнароднага турызму. Кітайскі ўрад актыўна інвесціруе ў развіццё гэтых месцаў, ствараючы сучасную турыстычную інфраструктуру і прасоўваючы іх на міжнародным узроўні.

Японія ўяўляе сабой адзін з найбольш цікавых прыкладаў трансфармацыі гістарычнай памяці аб траўматычным вопыце ў эфектыўны інструмент «мяккай сілы» праз турызм. Ключавымі аб'ектамі тут выступаюць Хірасіма і Нагасакі – гарады, якія перажылі атамныя бамбардзіроўкі. Японія ператварыла гэтыя месцы ў магутныя сімвалы міру і антыядзернага руху, якія прывабліваюць мільёны турыстаў з усяго свету. Мемарыяльны парк міру ў Хірасіме з яго знакамітым атамным купалам (Гэнбаку) і музеем стаў цэнтральнай пляцоўкай для прасоўвання іміджу Японіі як краіны-міратворца і абаронцы міру. Асабліва характэрна, што гэтая трансфармацыя адбылася нягледзячы на складанае ваеннае мінулае Японіі, уключаючы агрэсію супраць суседніх краін у першай палове XX ст.

Турцыя ўяўляе сабой унікальны прыклад таго, як краіна можа трансфармаваць складаную імперскую спадчыну ў эфектыўны інструмент «мяккай сілы». Асманскае мінулае, якое ў ранняй рэспубліканскай Турцыі шмат у чым аспрэчвалася, сёння актыўна выкарыстоўваецца для прасоўвання вобразу краіны як цэнтра ісламскай цывілізацыі і маста паміж Усходам і Захадам. Асабліва характэрная трансфармацыя падыходу да такіх помнікаў, як Аяя-Сафія ў Стамбуле, якая па чарзе была візантыйскім саборам, Асманскай мячэцю, свецкім музеем, а затым зноў была ператворана ў мячэць. Таксама значныя аб'екты, звязаныя з Галіпалійскай кампаніяй Першай сусветнай вайны, дзе штогод праводзяцца мемарыяльныя мерапрыемствы з удзелам аўстралійцаў і новазеландцаў.

Для эфэктывага выкарыстання турызму як інструмента «мягкай сілы» краінам варта інвеставаць ва ўстойлівы турызм, мінімізуючы экалагічны ўрон і захоўваючы гістарычныя аб'екты. Развіцця патрабуюць лічбавыя платформы, такія як віртуальныя туры, для прыцягнення глабальнай аўдыторыі. Неабходна супрацоўніцтва з міжнароднымі арганізацыямі для інтэграцыі нацыянальных турыстычных прадуктаў у глабальныя маршруты. Асаблівую ўвагу трэба надаваць стварэнню інклюзіўных наратываў, якія ўлічваюць розныя аспекты гістарычнай памяці.

Турызм, заснаваны на гістарычнай памяці, з'яўляецца магутным інструментам «мягкай сілы», які дазваляе краінам фарміраваць пазітыўны імідж і ўмацоўваць міжнародныя сувязі. Аднак поспех гэтай стратэгіі патрабуе збалансаванага падыходу, які ўлічвае экалагічныя, сацыяльныя і культурныя аспекты. Ва ўмовах глабальнай канкурэнцыі інвестыцыі ў турызм і ўмелае выкарыстанне гістарычнай памяці становяцца залогам ўстойлівага развіцця і міжнароднага ўплыву.